Beste raadsleden van Ooststellingwerf,

Kort geleden gaf ik een lezing over de wolf aan de gemeenteraad, daarbij ook refererend naar de situatie van de wolven in het Drents-Friese Wold op de grens van Fryslân en Drenthe.
Ik kreeg toen de gerichte vraag of het Wold en de regio wel geschikt zouden zijn voor de wolven; of in die strekking. Daarop heb ik oprecht geantwoord dat de *ecologische draagkracht* – namelijk primair een toereikende voedselbasis van wilde prooidieren - voor een roedel wolven (met gemiddeld genomen zes dieren) in de regio in principe té laag is. Dit gebaseerd op onderzoek in referentiesituaties in West Nedersaksen in Duitsland. Hier in het buitengebied lopen veel meer wilde prooidieren voor de wolf, waaronder everzwijn, damhert, ree en haas. Wat doorgaans niet zegt dat daar geen wolvenpredatie op landbouwhuisdieren plaatsvindt, maar wel aanzienlijk minder.

Met mijn stelling is weliswaar dat de ecologische draagkracht voor wolven in ZW Friesland-Drenthe (ook in vergelijking met de Veluwe) te laag is, maar daarmee zeg ik niet dat er geen plaats zou kunnen of moeten zijn voor wolven hier in Nederland. Of dat dit legitimeert dat wolven dan maar verwijderd zouden moeten worden. Integendeel! Daarin ligt m.i. geen oplossing. Mijn inzicht is ook dat het beheersen van wolven door middel van afschot geen duurzame oplossing zal zijn of averechts kan gaan werken. Afschot van intelligente en in sociaal roedelverband levende wolven zal naar aller waarschijnlijkheid eerder leiden tot instabilisatie van de populatie. Oftewel het geforceerd uiteendrijven van het roedelverband. Naast het veroorzaakte dierenleed zullen individuele wolven *at random* gaan zwerven en als 'lone wolves' in een wijdere omgeving meer schade aanrichten. Bovendien zal verwijdering van wolven een vacuüm geven om al snel door nieuwe wolven te worden ingevuld.

Duurzame samenleving met wolven, zeker in een dicht bevolkt land als Nederland, is zeker een uitdaging. Maar vooralsnog geen onoverkomelijke. Het vraagt om lef en dieper inzicht in wat de natuur *wezenlijk betekent*. Voor ons allemaal. Ook om wijsheid, offers en tolerantie om prachtige dieren als de wolf een kans te geven in onze natuur, die we eigenlijk teveel aan banden hebben gelegd.

Ik heb wolven heel anders en op unieke wijze over de jaren leren kennen, met observatie dichtbij in de natuur. Ik zie veel schoonheid in het dier als onderdeel van een wildere natuur. Als mensen dit zouden beleven wordt wellicht het lichtende aspect van de wolf zichtbaar. Dat heeft de wolf door de eeuwen heen trouwens ook gedaan, want er is geen dier dat de mens historisch in positieve en in negatieve zin zo diep in beroering bracht als de wolf. Ook nu weer. Bovendien is de terugkeer van de wolf bij ons in het licht van de natuur een klein wonder. Daar moeten we een positieve draai aan kunnen geven.

Tijdens de lezing gaf ik een plaatje met een driehoeksverhouding waarmee met meer balans in drie aspecten beter in duurzame zin met wolven kan worden samengeleefd. De drie te harmoniseren aspecten zijn:

1. *Ecologische draagkracht* met verbetering van een regionale wilde prooibasis voor wolven: liefst in heel Oost-Nederland. Dit vraagt om herstel van wilde hoefdieren en daarmee ook biodiversiteit in ons landschap binnen de mogelijkheden van ons

cultuurlandschap. In Duitsland zijn herten en zwijnen al eeuwen lang onderdeel van de (jacht)cultuur. Waarom kan dat niet bij ons? Of dit zou eerst het onderwerp van belichting moeten zijn in plaats van meteen 'beheersing' van de wolf.

2. *Verbetering van predatie-preventie*. Bescherming van schapen, runderen en paarden is wellicht lastig, maar niets doen helpt ook niet. En dit vraagt om meer innovatie, aanpassing en ook vooral het volgende:

3. *Samenwerking* op basis van wederzijds vertrouwen! Naar elkaar luisteren in plaats van polarisatie tussen voor- en tegenstanders van de wolf. Dus elkaar vinden in een duurzamere beschouwing van de wolf, het geven van wederzijdse ondersteuning: onder meer bij het opzetten van de best beschikbare beschermingsmiddelen en technieken. Of met betere diervriendelijke technieken nog niet gevonden. Er zijn al voorbeelden elders uit Europa. Uitwisselen van de juiste of objectieve informatie is in dit proces cruciaal en wellicht nog onvoldoende geweest in Nederland. Samen lerende in een proces, dat ook wel *adaptive management* wordt genoemd. Kortom, het creeren van gezamenlijk of meer maatschappelijk draagvlak voor het oplossen van wolvenproblematiek en mogelijk tegelijkertijd een ecologisch gezonder landschap herstellen. De wolf is hierin een gidssoort.

Met vriendelijke groet,